

Sygn. akt I ACa 54/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 listopada 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Ewa Bazelan
Sędzia:	SA Jolanta Terlecka
Sędzia:	SA Bogdan Radomski (spr.)
Protokolant	st. sekr. sądowy Agnieszka Pawlikowska

po rozpoznaniu w dniu (...) w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa S. P. i M. P.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w(...)z dnia (...)

I. oddala apelację;

II. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej

w W. na rzecz M. P. i S. P. kwoty po(...) zł tytułem kosztów procesu za drugą instancję.

I ACa(...)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia (...). Sąd Okręgowy w (...)zasądził od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz: powódki M. P. kwotę (...) z ustawowymi odsetkami od dnia(...) roku i z ustawowymi odsetkami za opóźnienie (...) (pkt I); powoda S. P. kwotę(...)z ustawowymi odsetkami od dnia (...) roku do dnia (...) roku i z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia (...) roku do dnia zapłaty (pkt II); a w pozostałej części powództwo oddalił (pkt III). Orzekając o kosztach procesu Sąd zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki M. P. kwotę(...)a na rzecz powoda S. P. kwotę(...) (pkt. IV-V). Ponadto sąd nakazał ściągnąć od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz Skarbu Państwa kwotę (...)zł tytułem brakującej opłaty oraz wydatków poniesionych w sprawie, a w pozostałym zakresie powyższe koszty sądowe przejął na rachunek Skarbu Państwa (pkt VI).

Za podstawę rozstrzygnięcia sąd przyjął następujące ustalenia i wnioski:

W dniu(...) w Łukowej P. G. nie posiadając uprawnień do kierowania pojazdami mechanicznymi i będąc w stanie nietrzeźwości kierował samochodem osobowym marki T. (...) o numerze rejestracyjnym (...) i jadąc z prędkością(...)na jezdni przy jej prawej krawędzi oraz na prawym poboczu powodując u W. P. rozległe obrażenia ciała, a w szczególności (...)a u M. M. (...) zaś u M. G. i J. P. obrażenia ciała naruszające czynności narządów ciała na okres przekraczający dni siedem. Za ten czyn wyczerpujący dyspozycje art. 145 § 1, 2, 3 i 4 kk w zw. z art. 10 § 2 kk P. G. skazany został wyrokiem Sądu (...)w (...)w sprawie(...) pozbawienia wolności wyrokiem Sądu (...) w (...)

W. P. w dacie śmierci miał (...) (...) pomagał siostrą w nauce, a przede wszystkim powodom w prowadzeniu (...)interesował się też rolnictwem i zamierzał w tym kierunku kontynuować naukę na studiach wyższych. W rodzinie panowały bliskie i serdeczne relacje pogłębiane przez wzajemną pomoc, wsparcie, wspólne zamieszkiwanie i przebywanie.

Powódka M. P., przed (...) S. P., który w (...) (...)była dla powodów silnym wstrząsem psychicznym. Nagle w dramatycznych okolicznościach stracili bardzo bliską im osobę, byli na miejscu zdarzenia i widzieli ogrom tragedii jaka się wydarzyła.(...) którym zajęła się rodzina. (...) (...) duchowego udzielał też powodom w tym okresie zaprzyjaźniony z nimi(...) Powodowie nie mogli jednak pogodzić się ze (...)Pewną aktywność wymuszała na nich konieczność sprawowania(...), a w szczególności nad starszą J., która w wypadku z dnia (...) doznała rozstroju zdrowia. Miała nadto zaburzenia emocjonalne i zmuszeni byli poddać ją terapii (...)

U powoda S. P. w (...)od wypadku występował zespół stresu pourazowego, któremu towarzyszyło przygnębienie, odrętwienie, zmęczenie, niepokój, drażliwość, ograniczenie zainteresowań, stałych aktywności, brak zdolności w radzeniu sobie z typowymi obowiązkami, zamykanie się we własnym wewnętrznym świecie. Po upływie roku rozpoczął się proces reorganizacji i powrotu do równowagi.

Powodowie spełnili zawartą w art. 819 § 4 k.c. przesłankę zgłoszenia pozwanemu zdarzenia objętego ubezpieczeniem, pozwany decyzjami z dnia (...)roku w postępowaniu likwidującym szkodę przyznał powodom odszkodowanie, odmówił przyznania zadośćuczynienia.

W świetle wyżej ustalonych faktów sąd uznał, że odpowiednie zadośćuczynienie dla powódki M. P. to kwota (...)zł, a dla powoda S. P. kwota (...) zł, uzasadniając, że powodów (...) łączyła bardzo silna pozytywna więź uczuciowa i emocjonalna, a (...). Powodowie na co dzień doświadczali ze zmarłym (...)życia rodzinnego przez wspólne zamieszkiwanie, jego pomoc w prowadzeniu gospodarstwa rolnego. Byli z niego dumni i cieszyli się z osiągnięć(...) w nauce, zauważali jego potencjał intelektualny, pozytywne cechy charakteru, zainteresowanie rolnictwem. Na rzecz zmarłego s. (...) zamierzali też przekazać w przyszłości posiadane gospodarstwo rolne. Po śmierci s. (...), życie powodów uległo diametralnej zmianie, w której nie potrafili się odnaleźć. Ból, cierpienie, poczucie krzywdy zdeorganizowało ich codzienne życie, nie mogli normalnie funkcjonować bez pomocy innych osób, systematycznego przyjmowania leków uspakajających. Nie pomagały one jednak powodom w powrocie do aktywności życiowej przewyciężeniu trudności dnia codziennego, czerpania radości z życia. Przykre wspomnienia związane z wypadkiem powracały, a poczucie krzywdy zwiększały dramatyczne jego okoliczności. Podobnie jak świadomość, że zostali pozbawieni możliwości uczestniczenia w dalszym życiu s. (...), radości z osiągniętych przez niego sukcesów, założenia rodziny, a także pomocy i wsparcia w przyszłości kiedy będą tego potrzebowali. Występujące u powodów negatywne emocje, żal, przygnębienie, spadek aktywności życiowej, izolacja społeczna wykraczały poza typowy okres żałoby i typowy sposób jej przeżywania. Szczególnie dotkliwie śmierć s. (...) przeżywała M. P., następstwem epizodu depresyjnego umiarkowanego stała się dystymia, która trwała trzy lata. Wcześniej, bo po upływie roku z przepracowaniem żałoby poradził sobie powód S. P.. Podkreślić należy, że aktywność życiową wymuszała na nim konieczność prowadzenia gospodarstwa rolnego, a u obojga powodów konieczność sprawowania opieki nad małoletnimi córkami.

Odnosząc się zaś do podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia sąd pierwszej instancji wskazał, że stosownie do treści § 4 art. 819 k.c. bieg przedawnienia roszczenia o świadczenie do ubezpieczyciela przerywa się także przez zgłoszenie ubezpieczycielowi tego roszczenia lub przez zgłoszenie zdarzenia objętego ubezpieczeniem. Bieg

przedawnienia rozpoczyna się na nowo od dnia, w którym zgłaszający roszczenie lub zdarzenie otrzymał na piśmie oświadczenie ubezpieczyciela o przyznaniu lub odmowie świadczenia. Bieg przedawnienia roszczenia o świadczenie do ubezpieczyciela rozpoczął się na nowo od otrzymania przez powodów decyzji pozwanego z dnia (...) w postępowaniu likwidującym szkodę. Dwudziestoletni termin przedawnienia roszczenia bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia, biegnący od daty zdarzenia wynika z art. 442¹ § 2 k.c. i dotyczy sytuacji, gdy szkoda wynikła ze zbrodni lub występku. Przepis ten obowiązuje od dnia 10 sierpnia 2007 r. i znajduje zastosowanie także do roszczeń powstałych przed tą datą i w tej dacie nieprzedawnionych. Wynika to z art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny - Dz. U. z 2007 r. Nr 80, poz. 538, wprowadzającej w życie ten przepis. Zdarzenie wywołujące szkodę, stanowiące podstawę faktyczną żądania powodów miało miejsce w dniu 29 czerwca 1997 roku, obowiązywał wówczas art. 442 k.c. przewidujący dziesięcioletni termin przedawnienia. Bieg przedawnienia roszczenia został jednak przerwany i rozpoczął się na nowo od 24 grudnia 1997 roku. Termin przedawnienia należy ustalać na podstawie art. 442¹ § 2 k.c.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c.

Wyrok Sądu pierwszej instancji zaskarżył pozwany Ubezpieczyciel w części obejmującej pkt. I-II i IV-VI, zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego mogących mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj.:

1. art. 233 § k.p.c., poprzez przyjęcie, że pozwany decyzjami z dnia (...) przyznał powodom odszkodowanie i odmówił przyznania zadośćuczynienia podczas gdy: z tych decyzji nie wynika, że pozwany odmówił przyznania zadośćuczynienia; decyzja z dnia (...) roku była wydana jedynie w stosunku do powoda S. P.; zadośćuczynienie, przy którym wstawiono znak „-”, odnosiło się do zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę z art. 445 k.c.; pozwany dopłacił na rzecz powodów kwotę potrąconą, jednakże w zakresie szkody rzeczowej, nie odniósł się natomiast do roszczeń dotyczących szkody osobowej; pozwany odmówił powodom przyznania zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w wyniku śmierci osoby bliskiej dopiero decyzją z dnia 22 czerwca 2015 roku;

2. art. 233 § k.p.c. poprzez naruszenie granic swobodnej oceny dowodów, a tym samym ich ocenę wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego poprzez niewszechstronne rozważenie materiału dowodowego i pominięcie okoliczności, iż żadna z decyzji pozwanego nie rozstrzygała o żadnym konkretnym roszczeniu powódki M. P., a tym samym nie przerwała biegu przedawnienia.

Pozwany zarzucił także naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1. art. 422 § k.c. obowiązującego do dnia 9 sierpnia 2007 roku poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że roszczenie powodów nie uległo przedawnieniu z upływem dziesięciu lat od dnia popełnienia przestępstwa;

2. art. 442¹ § 2 k.c. obowiązującego od dnia 10 sierpnia 2007 roku poprzez jego zastosowanie i przyjęcie, że roszczenie powodów w dniu 10 sierpnia 2007 roku nie było przedawnione podczas gdy przedawniło się ono z dniem 29 czerwca 2007 roku;

3. art. 819 § 4 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że decyzje pozwanego z dnia (...) przerwały bieg przedawnienia roszczenia powodów dochodzonego na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. i przedawnienie zaczęło biec na nowo, podczas gdy w decyzjach tych nie zawarto informacji o przyznaniu lub odmowie przyznania świadczenia w postaci zadośćuczynienia za krzywdę związaną ze śmiercią osoby bliskiej (zgłoszone wówczas roszczenia dotyczyły odszkodowania związanego ze szkodą, a nie z krzywdą powodów), a roszczenie powodów oparte na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. zostało zgłoszone pozwanemu dopiero dnia (...) roku, a więc w dacie gdy roszczenia były przedawnione.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany domagał się zmiany zaskarżonego orzeczenia poprzez oddalenie powództwa w zaskarżonej części i zmianę rozstrzygnięcia o kosztach procesu poprzez stosunkowe, co do wyniku procesu,

rozdzielenie kosztów procesu między stronami, a także zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania obu instancji według norm przepisanych.

Strona powodowa w odpowiedzi na apelację, podtrzymując dotychczasowe stanowisko, domagała się jej oddalenia i zasądzenia kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje :

Apelacja nie jest zasadna.

Stan faktyczny ustalony przez sąd pierwszej instancji jest prawidłowy i dokonane ustalenia sąd odwoławczy przyjmuje za własne. Uzasadnienie sądu pierwszej instancji jest szczegółowe, wyczerpujące, zawiera rozważania co do wszystkich zebranych w sprawie dowodów i odnosi się do wszystkich istotnych w sprawie faktów. Dlatego też zawarty w apelacji zarzut dokonania dowolnych ocen zebranych dowodów jest bezzasadny. Prawidłowa jest również ocena stanu faktycznego pod kątem prawa materialnego, a tym samym zarzuty naruszenia prawa materialnego również nie są zasadne.

W toku postępowania nie kwestionowano podstawy roszczeń powodów ani odpowiedzialności pozwanego. Apelacja pozwanego w istocie rzeczy sprowadza się do podniesienia zarzutu przedawnienia, jednakże z takim stanowiskiem nie sposób się zgodzić.

W myśl art. 442 k.c. (w brzmieniu obowiązującym w dacie zdarzenia wyrządzającego szkodę, tj. w dniu 29 czerwca 1997 r.) roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże w każdym wypadku roszczenie przedawnia się z upływem lat dziesięciu od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę (...) Natomiast, jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dziesięciu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia (...)

Art. 819 k.c. przewidujący szczególne unormowanie kwestii przedawnienia w przypadku roszczeń z umowy ubezpieczenia, w dacie 29 czerwca 1997 r., stanowił, że bieg przedawnienia roszczenia o świadczenie do zakładu ubezpieczeń rozpoczyna się w dniu, w którym nastąpiło zdarzenie objęte ubezpieczeniem (...) W wypadku ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej roszczenie poszkodowanego do zakładu ubezpieczeń o odszkodowanie lub zadośćuczynienie przedawnia się z upływem terminu przewidzianego dla tego roszczenia w przepisach o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym lub wynikłą z niewykonania bądź nienależytego wykonania zobowiązania (...). Natomiast bieg przedawnienia roszczenia o świadczenie do zakładu ubezpieczeń przerywa się także przez zgłoszenie zakładowi ubezpieczeń tego roszczenia lub przez zgłoszenie zdarzenia objętego ubezpieczeniem. Bieg przedawnienia rozpoczyna się na nowo od dnia, w którym zgłaszający roszczenie lub zdarzenie otrzymał na piśmie oświadczenie zakładu ubezpieczeń o przyznaniu lub odmowie świadczenia (...) Powyższy przepis został zmieniony z dniem 10 sierpnia 2007 roku, w ten sposób, że uchylono(...) i każdorazowo w miejsce sformułowania „zakład ubezpieczeń” wpisano „ubezpieczyciel”. Zgodnie z przepisami przejściowymi do ustawy zmieniającej powyższy przepis do stosunków z umów zawartych przed dniem (...)stosuje się przepisy dotychczasowe.

Przepis art. 819 § 4 k.c. sformułowany jest ogólnie i dotyczy przerwy biegu przedawnienia roszczenia o świadczenie do ubezpieczyciela bez jakichkolwiek wyłączeń i wskazuje dzień rozpoczęcia biegu przedawnienia na nowo. Przerwa biegu przedawnienia dotyczy zatem wszelkich określonych w tym przepisie roszczeń kierowanych do ubezpieczyciela, a nie tylko roszczeń wynikających z umowy ubezpieczenia. Celowość kryje się w ochronie słabszej strony tej relacji prawnej, pokrzywdzonej zdarzeniem spowodowanym przez sprawcę objętego ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej (zob. szerz. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2017 r., V CSK 685/16, LEX nr 2401099).

Ustawą z dnia 16 lutego 2007 r. (Dz.U.07.80.538), z dniem 10 sierpnia 2007 r., art. 442 k.c. został uchylony, a dodano art. 442⁽¹⁾ k.c. o brzmieniu: (...) Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega

przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. (...) Jeżeli szkoda wynika ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. (...) W razie wyrządzenia szkody na osobie, przedawnienie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. § 4. Przedawnienie roszczeń osoby małoletniej o naprawienie szkody na osobie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat dwóch od uzyskania przez nią pełnoletności.”

Zgodnie z przepisami przejściowymi do roszczeń, powstałych przed dniem wejścia w życie powyżej wspomnianej ustawy (czyli przed dniem 10 sierpnia 2007 r.), a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, stosuje się przepisy art. 442¹ Kodeksu cywilnego.

W ocenie sądu odwoławczego, zawarty w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku pogląd, że nastąpiła przerwa w biegu terminu przedawnienia jest prawidłowy ponieważ nastąpiło zgłoszenie zdarzenia do ubezpieczyciela, który podejmował stosowne działania i wypłacał określone kwoty tytułem odszkodowania. Wskazują na to decyzje pozwanego, które pochodzą z (...) roku, adresowane do powodów – jeden adresowany do S. P., drugi adresowany już na obojga małżonków, co wskazuje na to, że obydwójce powodowie byli objęci postępowaniem likwidacyjnym prowadzonym przez ubezpieczyciela.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 1976 r. (I CR 241/76), na który powołuje się pozwany w apelacji, zgodnie z którym zawiadomienie zakładu ubezpieczeń o zajściu wypadku nie przerywa biegu przedawnienia, nie może być odnoszony do okoliczności niniejszej sprawy. Wskazać bowiem należy, że wyrok ten pochodzi z 1976 roku, kiedy brzmienie art. 819 k.c., było inne niż to, które obowiązywało w dacie zdarzenia i które przytoczono we wcześniejszej części uzasadnienia. W świetle § 2 art. 819 kc w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania cytowanego wyroku tj. w roku 1976 bieg przedawnienia przerywało jedynie zgłoszenie roszczenia o świadczenie do zakładu ubezpieczeń, natomiast wg brzmienia obowiązującego w dacie zdarzenia

(tj. w 1997r.) bieg przedawnienia przerywa także przez zgłoszenie zdarzenia objętego ubezpieczeniem, co miało miejsce na gruncie niniejszej sprawy, o czym świadczą dokumenty przedstawione przez stronę powodową, a datowane jeszcze na (...)rok. Samo zgłoszenie zdarzenia objętego ubezpieczeniem spowodowało przerwę w biegu terminu przedawnienia, w związku z tym roszczenie powodów objęte pozwem w niniejszej sprawie nie uległo przedawnieniu i mogło być skutecznie dochodzone przed sądem. Zgodnie z art. 1243 § 2 kc w razie przerwania przedawnienia przez czynność w postępowaniu przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw, przedawnienie nie biegnie na nowo, dopóki postępowanie to nie zostanie zakończone. Bieg przedawnienia rozpoczął się bowiem na nowo od dnia, w którym zgłaszający zdarzenie otrzymał na piśmie oświadczenie zakładu ubezpieczeń o przyznaniu lub odmowie świadczenia, czyli na kanwie niniejszej sprawy najwcześniej od dnia (...) roku, zatem 20-letni termin przedawnienia upłynąłby w dniu (...)roku.

Nie znajdują także uznania argumenty podnoszone przez pozwanego w apelacji, że przedstawione decyzje pozwanego nie stanowiły jego oświadczenia o przyznaniu lub odmowie przyznania świadczenia z tytułu zadośćuczynienia, zatem nie może być mowy o przerwaniu biegu przedawnienia tego roszczenia. Jak już wskazano otrzymanie oświadczenia ubezpieczyciela o przyznaniu lub odmowie świadczenia jest momentem wskazującym na datę rozpoczęcia na nowo biegu terminu, a nie przerwania biegu przedawnienia, gdyż przerwa biegu przedawnienia nastąpiła przez zgłoszenie zdarzenia ubezpieczycielowi.

Marginalnie wskazać należy, że wysokość zasądzonego na rzecz powodów świadczenia nie była w apelacji pozwanego kwestionowana, zatem rozważania w tej kwestii nie są konieczne.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny w Lublinie na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w wyroku.

O kosztach za drugą instancję sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. art. 99 k.p.c. i § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz.265).

Jolanta Terlecka Bogdan Radomski Ewa Bazelan